

ประสบการณ์เรียนรู้ ศิลปนิพนธ์ (วิจัย-เชิงศิลป์)
ในกาญจนนาฏยาลัยช่างทองหลวง

สรุปโดย
โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

จากการที่ได้ดำเนินโครงการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อสร้างทักษะวิจัยให้นักศึกษา และการไปบรรยาย พร้อมกับแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะวิจัยร่วมกับเพื่อนครู ในสถานศึกษาต่าง ๆ ครูศิลปะหลายท่านมักจะตั้งคำถามว่า งานศิลปะจะทำวิจัยอย่างไร? ทำได้หรือ? ในความคิดของข้าพเจ้านั้น คิดว่าไม่ว่างานใดหรือสาขาวิชาใด เราสามารถพัฒนางานในสาขานั้นได้อย่าง เป็นระบบด้วยกระบวนการวิจัย แต่ศาสตร์แต่ละสาขาที่จะมีการหาคำตอบในวิธีที่แตกต่างกัน แต่ถ้าเราได้ จัดระบบการพัฒนาคำความรู้ในสาขาวิชาซึ่งนั้น (ด้วยกระบวนการวิจัย) ก็จะทำให้องค์ความรู้ใน สาขาวิชานั้นไม่สูญหาย โดยการบันทึกอย่างเป็นระบบเพื่อให้องค์ความรู้ นั้น ได้ถูกสืบทอดไปยังชนรุ่นหลัง ต่อไป สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ค้างอยู่ในใจของข้าพเจ้าตลอดเวลา และเมื่อได้มี

โอกาสพบกับท่านผู้รู้ คือ ผู้อำนวยการ กาญจนนาฏยาลัย ช่างทองหลวง(ผู้อำนวยการ เพิ่มสุข นิตินิษฐ์) ซึ่งท่านถือว่าเป็น ปริญญาจารย์ งานวิจัย-เชิงศิลป์ เพราะชื่อวิทยาลัยก็จารึกรันตรีแล้ว ผู้อำนวยการบอกว่า งานศิลปะก็สามารถทำวิจัยได้ และทำได้ น่าสนใจไม่แพ้งานวิจัยสาขาอื่น ซึ่งวิทยาลัยมีนโยบายให้ครูและ นักศึกษาทำงานวิจัยเชิงศิลป์ ควบคู่กับการปฏิบัติงานทุกครั้ง และทำเป็นวิจัย 5 บท ด้วย น่าสนใจไหมคะ

ดังนั้น เมื่อได้โอกาสดี ๆ เช่นนี้ ข้าพเจ้า และคณะก็เลย ขออนุญาตเยี่ยมชมสถานศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมงานวิจัยเชิงศิลป์ (เหมือนรายการ กบนอกกะลา) เนื่องจากกาญจนนาฏยาลัยช่างทองหลวง มี 2 วิทยาเขต วิทยาเขตเดิมก็จะอยู่ในบริเวณ พระราชฐาน พระบรมมหาราชวัง (ด้านหลังวัดพระแก้ว) วิทยา เขตนี้จะปฏิบัติงาน ถวายงานส่วนราชวัง และมีศูนย์ไขว้ ผลิตภัณฑ์ ชิงงาน ซึ่งเป็นผลงานของนักศึกษาด้านเครื่องเงิน

เครื่องประดับอัญมณี (ทั้งแบบโบราณและแบบสมัยนิยม) เรามีรูปมาโชว์ สวยไหมคะ อย่าเพิ่งตกตะลึง นี่ เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น มีคำถามว่า แล้วผลงานเหล่านี้ขายหรือไม่ ท่านผู้อำนวยการบอกว่า การเรียนการสอนที่นี่ เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างชิ้นงาน โดยการบูรณาการความรู้จากสาขาวิชาที่ได้รับสร้างชิ้นงาน โดยมีผลเชี่ยวชาญด้านอัญมณี (ทั้งรัฐ และ เอกชน คอยให้คำแนะนำ) ดังนั้น ทุกชิ้นงานจึงได้มาตรฐาน และเป็นของแท้ ผลิตภัณฑ์จากการเรียนการสอนในขั้นนี้ทุกชิ้น เราจะจำหน่าย (ขาย) ให้ผู้สนใจ ดังนั้นผู้ซื้อจะได้

ความสุขใจที่ได้รับเครื่องประดับชิ้นที่ถูกต้อง ในราคาที่ย่อมเยาว์ (เป็นวัสดุของแท้ที่มีคุณภาพทุกชิ้น) นอกจากนี้ท่านยังได้ทำบุญอีกด้วย เพราะรายได้จากการจำหน่าย จะแบ่ง 3 ส่วน คือ หนึ่ง เป็นรายได้แก่นักศึกษาที่ประดิษฐ์ผลงานเพื่อให้เขามีรายได้ระหว่างเรียน สอง นำกลับมาเป็นวัสดุฝึกให้รุ่นต่อไป (ท่านก็ทราบวัสดุฝึกด้านอัญมณี ราคาแพงมาก ถ้าหวังอ

งประมาณ ไม่เพียงพอ ท่านผู้อำนวยการกล่าวว่า เด็กต้องได้รับการฝึกจากวัสดุของจริง ไม่ว่าจะ ทอง, เงิน, พลอย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดทักษะเชี่ยวชาญในสาขาจริง ๆ และมั่นใจในการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต) สาม รายได้อีกส่วนหนึ่งจะนำกลับไปเป็นทุนเพื่อการศึกษา โดยผู้อำนวยการมองการณ์ไกล ท่านคิดว่าวิทยาลัยจะเป็นองค์กรที่มั่นคงได้ถ้าได้บุคลากรที่มีคุณภาพมาช่วยกันพัฒนาผู้เรียนรุ่นต่อไป ดังนั้นท่านจึงหาทุนส่งนักศึกษาเรียนต่อระดับปริญญาตรี เพื่อกลับมาเป็นครูผู้สอน นักเรียนรุ่นต่อไปซึ่งแนวคิดของท่าน เป็นจริงพบว่า นักเรียนรุ่นแรกได้กลับมาเป็นครูผู้สอนในวิทยาลัย เพื่อสอนรุ่นน้องหรือลูกศิษย์ อย่างทุ่มเท แม้นว่าบริษัทเอกชนขอซื้อตัวไปทำงานด้วยเงินเดือนแพงลิบ ก็ไม่ไปทำงาน เพราะรักงานสอน อยากสืบทอดเจตนารมณ์ของท่านผู้อำนวยการ เป็นอย่างไรบ้างคะถ้าท่านอยากทำบุญ อีกรูปแบบหนึ่ง หรือถ้ามีเพื่อนชาวต่างชาติต้องการเครื่องประดับอัญมณีอย่าลืมแนะนำ ให้ไปแวะชมและซื้อได้ที่ ภาควิชาเทคโนโลยีการช่างทองหลวง โทร. 02-431-3611 ท่านจะไม่ผิดหวัง (บรรยายยืดยาวนี้ไม่ได้คำโฆษณา แต่คิดว่าเป็นแนวคิดที่ดีเลยมาเล่าสู่กันฟัง)

สำหรับการจัดการเรียนการสอน ได้พูดคุยกับคุณครูนิพนธ์ ยอดคำปิ่น การสอนที่นี่ จะเน้นให้ผู้เรียนคิด ออกแบบสร้างชิ้นงานด้วยตนเอง เรียกว่าศิลปนิพนธ์ ในวิชาโครงการ โดยก่อนที่ผู้เรียนจะออกแบบสร้างชิ้นงาน ผู้เรียนจะต้องมีแรงบันดาลใจในการออกแบบ มีการค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการออกแบบ มีการร่างแบบและนำเสนอโครงการให้อาจารย์ช่วยพิจารณา ถ้าผ่านความคิดเห็นของอาจารย์ ก็จะไปเบิกวัสดุอุปกรณ์ มาสร้างชิ้นงาน การสร้างนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบก่อน เพื่อป้องกันการสูญเสียให้น้อยที่สุด (เนื่องจากวัสดุมีราคาแพง) และเมื่อประดิษฐ์ชิ้นงานเสร็จก็จะนำไปจัด

จำหน่าย ขณะที่จำหน่ายก็จะมีการเก็บข้อมูลไปพร้อมกัน ถ้าผลงานได้ขายได้เป็นที่ชื่นชอบของลูกค้าก็แสดงว่าผลงานนั้นประสบความสำเร็จ และการทำศิลปนิพนธ์ กำหนดให้ผู้เรียนต้องเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา (ถ้าฟังอาจารย์เล่าให้ฟังก็คล้ายกับกระบวนการวิจัย คือ หนึ่ง กำหนดปัญหาวิจัย ต้องการสร้างชิ้นงานอะไร อะไรเป็นแรงบันดาลใจบทที่1 การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง บทที่ 2 มีการดำเนินการออกแบบและสร้าง คือบทที่ 3 มีการเก็บข้อมูลการจำหน่ายชิ้นงาน (บทที่ 4) มีการสรุป และเสนอแนะ (บทที่ 5)

นอกจากนี้ ท่านผู้อำนวยการ ยังให้ความรู้เพิ่มเติมว่า ขณะนี้วิทยาลัยได้ปฏิบัติงาน พัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาเครื่องประดับอัญมณี เป็นที่เชื่อถือของสังคม โดยได้รับเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาช่างเครื่องเงินชาวเขา เพื่ออนุรักษ์ต่อยอด และพัฒนาให้เป็นระบบสู่สากล (The Documentation Study and Action Research of Authentic Hill Tribal Silversmiths' Crafts for Preservation and Development to International

Recognition โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเครื่องประดับเงินแบบดั้งเดิมของชาวเขา 6 เผ่า ได้แก่ เผ่าเย้า อาข่า มูเซอร์ ลีซอ กระเหรี่ยง และม้ง โดยการสืบค้นช่างเครื่องเงินชาวเขาแต่ละเผ่าให้เป็นผู้ถ่ายทอดวิธีการ เทคนิคในการทำงานฝีมือ ทั้งนี้เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการในเชิงอนุรักษ์ สืบสานศิลปหัตถกรรมแบบดั้งเดิม พัฒนาต่อยอดเครื่องประดับเงินชาวเขาในรูปแบบของงานร่วมสมัยเพื่อการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาทั้งหมด ได้นำมาดำเนินการใน 2 แนวทาง คือ แนวทางแรก สร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ หลักสูตรวิชาชีพเอกสารประกอบการเรียน สื่อวีดิทัศน์ สื่อวีซีดี แนวทางที่สอง เป็นพื้นฐานความคิดในการออกแบบและสร้างสรรค์งานเครื่องประดับร่วมสมัยให้มีความเป็นสากล ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อยอดเครื่องประดับเงินชาวเขาแบบดั้งเดิมให้มีคุณค่ายิ่งขึ้น ท่านใดที่สนใจอยากรู้

รายละเอียด ท่านผู้อำนวยการเพิ่มสุข นิตินิษฐ์และอาจารย์ภัทรพงศ์ ธรราช ยินดีให้ข้อมูลและรายละเอียดเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสามารถติดต่อเข้าชม การจัดการเรียนการสอนแนวใหม่โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ซึ่งที่นี่มีงานวิจัยมากมายที่ใช้เวลาในการศึกษาวันเดียวไม่หมด ถ้าท่านใดสนใจลองติดต่อไปที่ กาญจนานิเทศ วิทยาลัยช่างทองหลวง ตามเบอร์โทรศัพท์ที่ให้ไว้ข้างต้น นอกจากนี้

วิทยาลัยแห่งนี้ ยังได้จัดการเรียนการสอนแบบฐานสมรรถนะและจัดทำมาตรฐานอาชีพด้านเครื่องประดับและอัญมณี และโครงการพระราชดำริการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพเครื่องประดับอัญมณี

สำหรับคนหูหนวกและการเตรียมความพร้อมด้านล่ามและสื่อประกอบ โดยมีการศึกษาวิจัยทุกขั้นตอนเพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้ได้สมบูรณ์แบบเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สถานศึกษาอื่นด้วย ถ้าไม่เชื่อท่านต้องลองไปพิสูจน์เองค่ะ

(29 พฤษภาคม 2550)

หนังสืออ้างอิง

กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง การศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาช่างเครื่อง

เงินชาวเขา เพื่อการอนุรักษ์ ต่อยอดและพัฒนาให้เป็นระบบสู่สากลงานวิจัย

อัครดำเนินา 2548

นิพนธ์ ยอดคำปิ่น และคณะ การศึกษา คัดเลือกทัศนธาตุจากกรเครื่องทอง พระปรารภคั้วตราขบรณะ

เพื่อนำมาสร้างแรงบันดาลใจ เป็นเครื่องประดับร่วมสมัย ศิลปนิพนธ์ หลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา ช่างทองหลวง สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน 2594.

พอล และอีแลน ลูวิส. หกผาชาวดอย แปลโดยศิริวรรณ สุขพาณิชย์ เชียงใหม่ หัถกรรมชาวเขา 2528.